

Bojová činnost vojsk v noci

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora P. G. Skačka, doktora vojenských věd, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 12/1981.

Jedním z nejdůležitějších principů vojenského umění je vedení nepřetržité bojové činnosti s krajním vypětím sil ve dne i v noci. Jaderné a mohutné klasické zbraně, které jsou ve výzbroji mnoha armád, kromě toho i principiálně nové prostředky průzkumu a zabezpečení vedení bojové činnosti v podmínkách omezené viditelnosti (radiolokační, termovizní, televizní a infračervená technika, laserové a navigační přístroje a další) ještě více zdůrazňují význam bojové činnosti vojsk v noci. Nepřetržitě a aktivní vedení operací

v soudobých podmínkách v průběhu několika dní se stává objektivní nezbytností. Je nutné ovšem pamatovat na to, že bojová činnost vojsk v noci může být efektivní jen v tom případě, že velitelé a štáby všech stupňů budou pečlivě brát v úvahu specifiku jejich přípravy a vedení a všestranně připravovat vojska k rozhodné činnosti za omezené viditelnosti.

Cílem článku je osvětlit na základě analýzy zkušeností z minulých válek a soudobých názorů zvláštnosti organizace a vedení útoku a obrany v noci.

Omezené viditelnosti bylo v široké míře využíváno k dosažení překvapení v činnosti vojsk a úspěchu v boji a operaci.

Velmi rozsáhlé byly boje a sražení v nočních podmínkách v průběhu Velké vlastenecké války. Jejich podíl nepřetržitě narůstal. Od útoku jednotlivými jednotkami a útvary, jak bylo předpokládáno v předválečných rádech, staly se noční boje a sražení, zvláště ve druhém a třetím období války, obvyklým jevem.

V dalším průběhu války využívala sovětská vojska nočních podmínek ještě více, a to k vedení překvapivých úderů na nepřítele a k zabezpečení vysokých temp rozvíjení útočných operací. K noční bojové činnosti nebyly již zasazovány jen jednotlivé útvary a svazky, ale i celé svazy.

Noční bojovou činnost vedly nejen střelecké, ale i tankové svazky a svazy.

Zvláště na širokém operačním rozmachu nabyta noční bojová činnost v závěrečném období války. Největší operace v letech 1944–1945 byly zpravidla vedeny nepřetržitě ve dne v noci. K dosažení překvapení a vedení zdrcujícího úderu na nepřítele byly i frontové operace zahajovány v noci.

Vzhledem k růstu bojového mistrovství velitelského sboru, bojeschopnosti sovětských vojsk a jejich vybavení dokonalejšími prostředky pro osvětlování cílů nabyla bojová činnost vojsk v noci v letech 1944–1945 na širokém rozmachu a vyšla za rámec taktiky. Nočních podmínek bylo využíváno rovněž k utajení přípravy fron-

toových a armádních operací, přeskupení, soustředění vojsk a zaujetí výchozího postavení k útoku.

Úspěch operací, vedených v noci, byl podmiňován důkladnou a utajenou speciální přípravou vojsk, smělym a rozhodným využíváním tankových a mechanizovaných svazků, těsnou součinností různých sil, všestranným bojovým zabezpečením a osvětlováním, pevným velením.

Před útokem v noci byla zpravidla vedena dělostřelecká příprava. K dosažení překvapení však nebyla v celé řadě případů uskutečňována. Útok vojsk podporovalo dělostřelectvo metodou postupného soustředování palby, soustředování palby na vyžádání, v jednotlivých případech i palebného valu.

Organizace velení vojskům v noci předpokládala: přiblížení VS (VPS) k vojskům prvních sledů, ponechání velké samostatnosti velitelům útvarů a svazků v činnosti na základě jediného zámýslu boje a operace. Spojení bylo zpravidla zdvojováno různými prostředky. K poskytnutí pomoci byli vysíláni k jednotkám a útvarům důstojníci nadřazených štábů a politických orgánů.

Osvětlování v útoku bylo organizováno do celé hloubky bojového úkolu, plněného v noční době. Přitom se používaly osvětlovací rakety, granáty, miny a pumy, světlo-mety; kromě toho se využívaly pomocné prostředky: dříví, stohy slámy a sena, dřevěné stavby, sudy s hořlavinami. Zahrnovalo osvětlování objektů zteče pro vojska prvních sledů, cílů v hloubce obrany umísťovaných dělostřelectvem a letectvem; umísťování světelných orientačních bodů k označení směru útoku jednotek; vytváření čáry dotyku pro vlastní letectvo, dále os přesunu, průchodu a čar rozvíjení vojsk; boj s osvětlovacími prostředky nepřítele.

Osvětlovací prostředky (rakety, dělostřelecké granáty, miny, letecké pumy) se plánují používat centralizovaně k osvětlení pásem nebo prostorů na směru hlavního úderu.

Technické prostředky pro noční vidění — infračervené, termovizní, laserové a televizní přístroje a radiolokátory — umožňují neefektivnější zabezpečovat noční bojovou činnost vojsk.

Infračervená technika (různé pozorovací přístroje a noční zaměřovače) umožnila vést vizuální pozorování bojiště a mířenou palbu na cíle v podmínkách naprosté tmy. Vzdálenost viditelnosti s využitím infračervených přístrojů závisí na síle zdroje infračerveného vyzařování a pohybuje se

Rovněž v lokálních válkách poválečného období v jihovýchodní Asii a na Blízkém východě byla používána noční bojová činnost ve velkém rozsahu. Zejména ji používala vojska korejské lidové armády a čínských dobrovolníků v době války v Koreji v boji proti jihokorejským a americkým interventům. Zúčastnily se jí síly od jednotky, svazku do skupiny armád k plnění nejen taktických, ale i velkých operačních úkolů. Noční bojová činnost, za převahy nepřítelů v tancích, dělostřelectvu a letectvu, byla důležitou podmínkou k dosažení vítězství. Tma značně snižovala ničivé účinky palebných prostředků, zvláště letectva. Překvapivé noční zteče silně působily na morálku nepřítelů, způsobovaly paniku v jeho řadách, často vedly i ke zmatenému odchodu nepřítelů.

Americká vojska ve Vietnamu s využitím radiolokačních a infračervených přístrojů uskutečňovala noční výpady do prostorů rozmístění vietnamských vojsk v hodnotě praporů a brigád. Letecká podpora byla vedena v podmínkách osvětlení bojiště leteckými pumami. Navedení letounů na cíle bylo uskutečňováno s využitím pozemních radiolokátorů a předsunutých leteckých návodčích z lehkých letounů a vrtulníků.

Noční bojovou činnost na Blízkém východě vedly obě strany, a to silami do brigády.

V lokálních válkách byly v širokém měřítku používány technické prostředky zabezpečení noční bojové činnosti. Získané zkušenosti se staly základem jejich dalšího zdokonalování a vyvíjení nových prostředků. V současné době se předpokládá používat celého komplexu prostředků zabezpečení bojové činnosti vojsk v podmínkách omezené viditelnosti.

od desítek metrů do několika kilometrů. Bojiště je možné pozorovat i za tmy. Noční zaměřovače umožnily vést mířenou palbu v noci na vzdálenosti 400–700 m z ručních zbraní, 800–3000 m i více z děl, tanků a samohybných děl. Infračervená technika se rozděluje na přístroje s infračerveným osvětlením objektů (cílů) a přístroje bez jejich osvětlení.

Přístroje pro noční vidění s infračerveným osvětlením objektů jsou konstruktivně řešeny jako monokulární, binokulární s teleskopickými nebo periskopickými optickými systémy. Vzdálenost jejich činnosti závisí na citlivosti přístroje a síle infračerveného světloometu a dosahuje 3000 m; za deště, sněžení a velké oblačnosti se po-

chopitelně snižuje. Reflektory a světlomety pro infračervené osvětlení může ovšem nepřítel lehce zjistit s využitím poměrně jednoduchých detektorů na vzdálenosti, které tříkrát převyšují vzdálenosti působení přístrojů pro noční vidění. V souvislosti s tím jsou v posledních letech nahrazovány přístroje pro noční vidění s infračerveným ozářením novými zařízeními. Princip jejich činnosti je založen na využívání impulsního zdroje ozáření (např. laserového v infračerveném pásmu) a s ním synchronně uloženého přijímače odražených paprsků.

Přístroje bez osvětlení objektů (cílů) umožňují pozorování v noci při slabém osvětlení, vytvářeném hvězdným a měsíčním světlem. Američané používali takové přístroje (prvního pokolení) ve válce v jihovýchodní Asii. Přístroje druhého pokolení jsou řešeny na principu mikrokanálových zesilovačů jasnosti zobrazení, které zabezpečují jeho zesílení až 35 000krát. Jejich nevelké rozměry umožnily jejich široké použití v přístrojích pro vidění v noci.

Termovizní souprava přístrojů pracuje na principu získání zobrazení s využitím zaznamenání tepelného kontrastu mezi objekty, jejich jednotlivými prvky a obklopujícím prostředím. Takové přístroje nejsou zdrojem vyzařování a nepotřebují jakékoli osvětlení nebo ozáření cílů. Jsou nejperspektivnějším prostředkem zabezpečení vedení bojové činnosti v podmínkách omezené viditelnosti, protože nejsou oslňovány světlem raket, světlometů a jinými zdroji světla, a mohou zjišťovat cíle rozmístěné v křovinách, malých lesích a mezi stavbami, kde obvykle přístroje pro vidění v noci nepracují spolehlivě.

Termovizní souprava přístrojů zabezpečuje utajení vedení průzkumu, poměrně vysokou odolnost proti rušení, je schopna zjišťovat a určovat zamaskované cíle i za špatných meteorologických podmínek (mlha, déšť) a vést na ně palby na účinné vzdálenosti.

Použití prostředků umělého osvětlení terénu a technických prostředků pro zabezpečení boje v noci napomáhá tak ke zvýšení intenzity a rozsahu vedení noční bojové činnosti. Noc ve značné míře ovlivňuje naopak i vedení bojové činnosti. Omezuje pozorování bojiště a ztěžuje orientaci v terénu, zjišťování cílů a udávání cílů, vedení mířené palby, použití zbraní a bojové techniky, dodržování směrů útoku, vedení manévru, překonávání různých zářasů, překážek, úseků zamoření. Komplikuje udržování součinnosti, všestranného

Televizní souprava přístrojů umožňuje pozorovat bojiště v noci za slabého přírodního osvětlení. Byly vyvinuty nové televizní obrazovky, které mají vysokou citlivost a zabezpečují přenos zobrazených zpráv i při nízké osvětlenosti a v noci.

Může být zabudována na letounech, vrtulnících a jiných pohyblivých prostředcích, dále být součástí dělostřeleckých granátů a používat se k plnění různých úkolů. Televizní systém může být např. použit pro průzkum, pozorování a řízení palubních zbraní jak ve dne, tak i v noci.

Byl vyzkoušen např. i televizní systém, který zabezpečuje průzkum jednotlivých úseků terénu až do hloubky 14 km. Jejím základním prvkem je televizní kamera a vysílač v houfnicovém granátu. Do soupravy patří i osvětlovací náboj. V určitém prostoru se systém snáší na padáku a prozkoumává prostor terénu. Zobrazení se předává na pozemní stanoviště, kde se promítne na televizní obrazovce a současně se zaznamenává na videomagnetofon. To zabezpečuje několikanásobné zhlédnutí.

V noci se mohou úspěšně používat laserové zaměřovače a dálkoměry, které ve spojení s přístroji pro noční vidění napomáhají rychlému a velmi přesnému změření vzdálenosti k objektu. Mohou být součástí výbavy tanků, protitankových kanónů a PTRS, což značně ulehčuje vedení boje v noci.

S využitím radiolokátorů je možné v noci zjišťovat pozemní cíle za pohybu na vzdálenost od 90 do 18–20 km, určovat jejich dálku a azimut. Ve výrobě jsou i radiolokátory o malých rozměrech, které mohou být součástí ručních zbraní a mohou se používat k vedení mířené palby jak v noci, tak i ve dne.

Mikrovlnné radiometry umožňují rozpoznávat pohyblivé objekty s malou úhlovou rychlostí nebo pohyblivé objekty podle jejich elektromagnetického vyzařování v mikrovlnném pásmu. Je to velmi dobrý prostředek k vedení boje v noci.

zabezpečení a nepetržitelného velení. Zvětšuje ničivé účinky světelného záření a tlakové vlny na živou sílu ve srovnání s denní dobou.

Kromě toho biologické vlastnosti člověka ovlivňují určitým způsobem jeho činnost v noci. Ve tmě se člověk více vyčerpává, na zvukové a světelné signály, obrysy a rozměry předmětů i vzdálenosti mezi nimi reaguje ve zkrácené podobě. V důsledku toho vzniká pocit nejistoty a neodůvodněného nebezpečí. V důsledku toho je do krajnosti namáhán nervový systém,

což ve své podstatě zvyšuje citlivost a únavu. Nadměrného fyzického a morálního úsilí vojsk vyžaduje boj s ospalostí, v důsledku čehož se podstatně snižuje jejich praceschopnost.

Problém zmenšování negativního vlivu noci na organismus člověka v současné době snaží se v mnohých armádách řešit buď způsobem používání léků ke zvýšení adaptace očí, snižování únavy a zvýšení aktivity organismu, nebo systémem speciálních nácviků vstěpovat vojskům návyky reálného vnímání noční bojové činnosti. Z bojových zkušeností vyplývá, že úspěch použití vojsk v noci je možné zabezpečit nejen dovedným zlepšením viditelnosti, ale i speciální přípravou útvarů a svazků.

V programech bojové přípravy pozemních vojsk je proto věnována tomuto problému značná část doby na výcvik. Noční činnost je součástí jejich početných cvičení. Jejich zkušenosti se zobecňují a objasňují na stránkách časopisů, upřesňují se ustanovení řádů a směrnic, rozpracovávají se různá doporučení pro všechny druhy vojsk.

V řádech je stanoveno, že noční doba zabezpečuje dosažení překvapení v bojové činnosti a při útoku v noci je možné dosáhnout takových úspěchů, které jsou možné v denních podmínkách jen s velkými ztrátami na živé síle a bojové technice.

Noční bojová činnost má být vedena silami tankových a motostřeleckých útvarů a svazků s využitím přístrojů pro noční vidění, s použitím osvětlovacích prostředků a světlometů. Přitom taktika bojové činnosti tanků a pěchoty v noci zůstává v podstatě stejná jako ve dne. Tempo útoku v noci se nesmí snižovat. Útok je možné řešit dvěma způsoby: obchvatem nebo čelním průlomem připravených postavení nepřítele. K dosažení úspěchu útoku v noci a v podmínkách omezené viditelnosti se uskutečňuje předběžná příprava vojsk a jejich nácvik. Noční bojová činnost se zpravidla dělí na: činnost bez osvětlení a bez podpory, bez osvětlení a s podporou, s osvětlením a s podporou. Bez ohledu na přijaté rozhodnutí jsou osvětlení a palebná podpora vždy plánovány a připraveny k použití. Zvýšily se možnosti druhů vojsk k vedení bojové činnosti v noci.

Vzhledem k **vybavení tanků** přístroji pro vidění v noci zvýšila se tempa útoku tankových svazků a útvarů a účinnost použití jejich zbraní. Tma ovšem komplikuje orientaci, velení tankovým jednotkám a útvarům, jejich součinnost s motostřeleckými a ženijními vojsky, s dělostřelectvem, pře-

konávání různých překážek a boj s protitankovými prostředky. Proto se v noci zesiluje průzkum a zajištění boků tankových vojsk, spolehlivěji se organizuje jejich ženijní zabezpečení, přidělují se jim motostřelecké jednotky. Bojové sestavy jsou stejné jako ve dne. Každý prvek však musí mít maximálně velkou samostatnost při plnění stanovených úkolů.

Směr hlavního úderu je volen na základě zhodnocení účinného použití tanků, dělostřelectva a jiných bojových prostředků. Útok má být veden v předbojových sestavách, které se mají rozvíjet do bojových sestav jen v případě nezbytnosti a před předním okrajem nepřátelské obrany.

Dělostřelectvo se používá podle stejných principů jako ve dne. Ve velkém množství je však přidělováno útvarům prvních sledů a je používáno v těsné součinnosti s tanky a pěchotou. V přímém podřízení velitelů svazků zůstávají silnější a dalekosmírné prostředky k soustředování palby na hlavních směrech a jejímu zesílení na potřebných úsecích fronty. Společně s plněním obvyklých úkolů ničí a oslepuje prostředky pro noční vidění nepřítele, osvětluje terén a objekty osvětlovacími granáty, vytváří světelné orientační body a vyznačuje směry a pásma útoku útvarů.

I když dělostřelectvo je vystaveno vlivu noc v menší míře než jiné druhy vojsk, přesto noční doba omezuje pozorování výsledků palby a jejího řízení, snižuje tempo přemísťování a manévru, ztěžuje udržování součinnosti s vojsky a letectvem. Proto dělostřelecké předsunuté pozorovatelné se musí přemísťovat spolu s vjevojskovými veliteli za bojovými sestavami nebo být přímo v nich.

Letectvo má velké bojové možnosti k plnění úkolů v noci. Vybavení radiolokátory a různými přístroji na palubě letounů a vrtulníků umožňuje nejlépe připraveným osádkám rychle zjišťovat pozemní cíle, přesně vést na ně úder z velkých vzdáleností a úspěšně bojovat s letouny nepřítele.

Rýsuje se tendence zvyšování úlohy přímé letecké podpory vojsk v noci. Proto se intenzivně připravují letecké osádky, zdokonalují se navigační a zaměřovací vybavení letounů a vrtulníků, rovněž i prostředky technického zabezpečení jejich činnosti.

Efektivní použití letectva v noci bude závislé na přesnosti navedení letounů na cíle a na jejich velení na bojišti. Proto se doporučuje využívat předsunuté letecké návodčí na lehkých letounech a vrtulnících nad prostorem bojové činnosti, kteří

musí zjistit cíle a osvětlovacími prostředky nebo laserovým paprskem usměrnit údery bojových letounů a vrtulníků proti pozemním objektům.

Jeden takový letecký návodčí může zabezpečit prostor pásmo činnosti dvou až čtyř tankových nebo motostřeleckých praporů, za intenzivních bojů jednoho až dvou praporů. Je proto i výhodné mít v každém takovém praporu speciálně vycvičeného předsunutého leteckého návodčího, což zvýší efektivnost jeho přímé letecké podpory nejen ve dne, ale i v noci.

Pro orientaci letectva označují vojska prvního sledu přední okraj různými prostředky: rádiovými prostředky, světlicími plátny, signálními světly, osvětlovacími prostředky a dále novými laserovými prostředky signalizace. Osádka letounu může zjišťovat s využitím takového přístroje světelný signál laseru na vzdálenost 28 km.

K ničení nepřítele v noci je výhodné používat u letectva řízené rakety a letecké pumy s laserovými a infračervenými samonaváděcími hlavicemi, neřízené rakety s několika nálozemi, skříňové pumy k vyřazení živé síly, tanků a letišť. Letecké pumy s velkoplošným účinkem se mají používat především k plošnému rozminování a ničení živé síly.

Neméně důležitým úkolem letectva v noci je boj se zálohami nepřítele, vedení úderů na přepravy, komunikační uzly, mosty, železniční převozy, přesuny, soustředění vojsk a letišť. K tomu se používá jak jednotlivých, tak i skupinových leteckých úderů.

Před noční bojovou činností studují osádky letounů a vrtulníků objekty zteče a orientační body na mapách, fotografických a radiolokačních snímcích a volí trasy a profily letu. Přitom je nutné věnovat hlavní pozornost procvičení způsobů vedení úderů na pozemní cíle řízených raket a leteckých pum s laserovými a televizními samonaváděcími hlavicemi, rozsáhlému používání prostředků radioelektronického umlčování.

Příprava vojsk na bojovou činnost v noci se zpravidla uskutečňuje v denní době a utajeně. Podrobně se studuje terén, úseky průlomu nepřítele, určují se ve tmě viditelné orientační body. Směry útoku se volí na nejkratších vzdálenostech ke splnění úkolu s nejmenším množstvím přírodních překážek. U všech útvarů a jednotek se pečlivě organizuje boj, připravují se vojska, zbraně a bojová technika. Uskutečňují se opatření k všestrannému zabezpečení vojsk, zvláště k dosažení překvapení a ochraně vojsk proti světelnému záření

jaderných výbuchů. Kromě toho se stanoví způsob osvětlení bojiště a přechod z noční na denní bojovou činnost. Zdůrazňuje se, že zvláštní význam budou mít předběžné návčiky s vojsky k procvičení sladěné činnosti všech vojsk v útoku, přesné součinnosti a velení.

Útok vojsk v noci v závislosti na existenci prostředků pro noční vidění může probíhat s osvětlením terénu nebo bez něho. Přitom vojska přecházejí do útoku po přesunu z hloubky nebo z přímého dotyku s nepřítelem. Pro organizované a současné vyjití vojsk k přednímu okraji jeho obrany se zpravidla určují regulační čáry a čáry rozvinování do praporečnických a rotních proudů. Při vedení bojové činnosti jen s použitím klasických zbraní jejich vzdálenost zůstává stejná jako ve dne. Za použití jaderných zbraní je účelné volit čáry rozvinování do rotních proudů ve velké vzdálenosti od nepřítele, aby bylo vyloučeno ničení živé síly světelným zářením vlastních jaderných úderů.

Přechod vojsk do útoku v noci za přímého dotyku s nepřítelem je vhodné vést jen po jejich částečném přeskupení. Může být zahájen buď průlomem obrany nepřítele, nebo být součástí rozvíjení denního útoku. V tomto případě může být útok veden v závislosti na situaci speciálně vyčleněnými útvary (jednotkami) nebo hlavními silami. Jestliže vedly bojovou činnost dlouhou dobu, útok v noci musí vést druhé sledy a zálohy a s rozedněním zasadit do boje hlavní síly k narůstání úderu.

Útok v noci hlavními silami svazků může být veden k dosažení překvapení úderu za převahy nepřátelského letectva ve vzduchu s cílem oklamat jej o místu a času hlavního úderu svazů.

Velký význam je věnován době zahájení bojové činnosti. Je-li vojskům vydán úkol do značné hloubky, předpokládá se přejít do útoku po setmění. To umožňuje zcela využít přednosti tmy pro aktivní rozhodnou činnost. V případě, že je vedena s cílem obsadit výhodné prostory (čáry) terénu, které zabezpečí hlavními silami úspěch denního útoku, je výhodné zahájit jej ve druhé polovině noci.

Bojovou sestavu svazků a útvarů při útoku v noci je výhodné vytvářet s přihlédnutím k rychlému a efektivnímu využití výsledků palebného ničení nepřítele, zvláště jaderných zbraní a protijaderné ochrany vojsk. U svazků a útvarů, které útočí na směru hlavního úderu, sestává bojová sestava zpravidla ze dvou sledů. To umožňuje hluboce členit vojska do sledů a v případě potřeby posílovat sílu úderu. Je-li stanovený bojový úkol do hloub-

ky nevelký, může být bojová sestava v jednom sledu. V nočních podmínkách je to pokládáno za účelné a bude napomáhat vedení silného počátečního úderu na nepřítele a průlom obrany současně na několika směrech. Ke zvýšení jeho úderné síly vyčleňuje se část tanků do prvního sledu.

Protože zasazení druhých sledů do boje v noci je ztíženo, je nutné mít v sestavě prvních sledů síly a prostředky schopné splnit stanovené úkoly bez jejich dodatečného posílení. První sledy musí v průběhu noční doby zničit nejsilnější uskupení nepřítele a obsadit prostory (čáry), které zabezpečují výhodné podmínky pro zasazení druhých sledů do boje a rozvíjení rozhodného útoku po rozednění. Nevylučuje se ovšem ani zasazení druhých sledů do boje v noci. K tomu se předpokládá vytýčit osy jejich přesunu, čáry rozvinutí a zasazení do boje a pásma útoku.

Mezery a vzdálenosti mezi prvky bojových sestav není účelné měnit. To zjednodušuje velení vojskům a snižuje jejich zranitelnost jadernými údery nepřítele. Velká přeskupení vojsk s přechodem na noční bojovou činnost a naopak od noční k denní, mohou vést k narušení jejich bojové sestavy a ztrátě velení. Hloubka bojových úkolů, šířka pásem útoku a úseků průlomu v noci mohou být stejné jako v noci. Přitom je nutné brát v úvahu, že se určují podle délky noční doby, charakteru obrany nepřítele a plánovaného tempa útoku.

Obsahem bližšího úkolu divizí prvního sledu je průlom obrany svazků prvního sledu nepřítele a ovládnutí objektu (čáry) v hloubce 15–20 km i více. Dalším úkolem je ovládnout prostor v hloubce 35 km i více. Tempa útoku mohou být nižší než ve dne.

Obranné boje v noci mohou být vedeny v podmínkách připravené obrany nebo na čarách, obsazených vojsky v průběhu bojové činnosti, někdy i přímo před zahájením nočního útoku nepřítele. Přitom noční bojová činnost vojsk je buď pokračováním obranného boje zahájeného ve dne, nebo vedením k odrážení nočního útoku nepřítele.

Tmavá část dne vytváří pro obránce řadu předností před útočníkem. V podstatě je to lepší znalost terénu, včasná příprava palebného systému všeho druhu, odolnost palebných prostředků v krytých a ženižních objektech, velké možnosti utajeného a včasného manévru silami a prostředky s využitím předem připravených os přesunu. Tyto přednosti obránce mohou být však realizovány jen za podmínek vše-

stranné a důkladné organizace boje, zejména vybudování terénu a všestranné přípravy živé síly, techniky a výzbroje k vedení boje v noci.

Z bojových zkušeností vyplývá, že při přechodu vojsk z denní na noční činnost, v závislosti na konkrétních podmínkách situace, k úspěšnému vedení obrany, se zpravidla dělají některé změny v jejich sestavě. Upřesňuje se bojová sestava, palebný systém, opatření k součinnosti, bojovému zabezpečení, osvětlení bojiště a velení. Ke zvýšení hustoty palby na přístupech k obraně a zvýšení možností vojsk k odražení útoku nepřítele, přibližuje se část palebných prostředků a záloh z hloubky k přednímu okraji. Při přechodu do obrany v noci se především organizuje palebný systém, připravují se zbraně a bojová technika, budují se postavení pro ně, určují se pohotovostní prostředky, určuje se možný charakter manévru vojsk, jeho zabezpečení, způsob vedení protiztečí a protitúderů, osvětlení terénu, použití přístrojů pro noční vidění a dalších technických prostředků.

Zničení nepřítele, který se vklíní do obrany v noci, se uskutečňuje soustředěním palby všech druhů a vedením protiztečí a protitúderů. Přitom protizteče nevelkými silami mohou být vedeny v libovolné noční době. Je ovšem žádoucí, aby končily k ránu a vojska v obraně se opevnila na obsazené čáře a připravila se k odražení opakovaných útoků za úsvitu. V noci mohou vést protizteče i menší síly. Překvapivá a rozhodná protizteč i nevelkými silami za výhodných podmínek může mít na nepřítele neblahý vliv a přivést k jeho zničení na tomto směru.

Při vklínění velkého uskupení nepřítele do obrany je výhodnější s rozhodným cílem vést protizteč za úsvitu, a to společným úsilím prvních, druhých sledů a záloh útvarů a svazků v obraně; přitom maximálně využívat tmy pro její přípravu.

Protitúder může být veden v jakékoli denní době. Je ovšem účelnější rozvíjet vojska v noční době a protitúder vést bezprostředně za úsvitu. V tomto případě jsou vytvořeny nejvýhodnější podmínky pro organizaci palebného ničení vklíněného uskupení a k udržování součinnosti mezi všemi silami a prostředky. Má-li nepřítel nadvládu ve vzduchu a jeho vklíněné uskupení je dezorientováno a zastaveno, pak je účelné vést protitúder v noci.

Velení vojskům v noci je znesnadněno v důsledku ztížení pozorování bojiště, hodnocení činnosti vlastních vojsk a nepřítele, včasného reagování na změny situace. Proto je nutné podřízeným velite-

lům a štábům udělit více samostatnosti a iniciativy při určování způsobů ničení nepřítele, použití sil a prostředků ke splnění stanovených úkolů v určené době.

K zabezpečení pevného a nepřetržitěho velení útvarům a jednotkám v nočním boji v rámci jediného zámyslu je nezbytné včas (podle možnosti v dení době) uskutečňovat pečlivou přípravu orgánů velení všech stupňů, dosáhnout hlubokých znalostí velitelů o svých úkolech, otázek součinnosti a chápání charakteru a způsobů vedení bojové činnosti v noci.

Zvláštní pozornost je nezbytné věnovat otázkám organizace a udržování součinnosti s letectvem, raketovými, dělostřeleckými a ženijními útvary. Přitom je nutné stanovit přesný způsob jasného vytyčování situace vojsk a jejich vzájemného poznávání. K tomu se široce využívají osvětlovací rakety, osvětlovací prostředky, různé přístroje pro zabezpečení bojové činnosti v noci, radiolokační a jiné technické prostředky.

Rozhodující význam pro úspěšné vedení bojové činnosti v noci má **osvětlení bojiště**. Zahrnuje

- osvětlení terénu na směru hlavního, dalších a klamných úderů, pásem útoku a objektů zteče, cílů pro dělostřelectvo a letectvo,

- stanovení světelných orientačních bodů k vytyčení směru útoku jednotek,

- určení způsobů předávání světelných

signálů pro vzájemné rozpoznávání vojsk, udávání cílů a udržování součinnosti,

- organizaci vytyčení dosažených prostorů, průchodů v zátarasech, přeprav přes řeky a vedení boje s osvětlovacími prostředky nepřítele.

Osvětlení bojiště se organizuje současně s palebným systémem do celé hloubky bojového úkolu, plněného v noci. Systém osvětlení bojiště musí být velmi pružný a schopný plnit neočekávané vzniklé úkoly. Tyto otázky se odrážejí v plánech osvětlení bojiště, které jsou zpracovávány u svazků a útvarů. Centralizované a plánovitě použité sil a prostředků osvětlení vytváří nepříhodnější podmínky pro využívání jeho výsledků současně všemi vojsky v útoku a v obraně na daném směru i k udržování jeho nezbytné stálosti.

Boj s osvětlovacími prostředky a přístroji pro noční vidění nepřítele se organizuje a vede nepřetržitě, a to jejich ničením a umlčováním palbou dělostřelectva, minometů, ručních zbraní, údery letectva, oslepováním osvětlovacích prostředků, zřizováním dýmových clon. Osvětlovací letecké pumy a dělostřelecké granáty, instalované na padácích, mohou být ničeny speciálně vycvičenými protiletadlovými kulomety a kanóny malé ráže. Včasné zjištění systému osvětlení nepřítele všemi druhy průzkumu umožňuje zjistit jeho zámysl pro bojovou činnost v noci, snížit efektivnost palby a ztížit její řízení.

Vybavení soudobých armád technickými prostředky zabezpečení pro noční bojovou činnost značně zvýšilo jejich úlohu a význam. Obecné tendence se projevují v tom, že pozemní vojska s velkou efektivností mohou vést jak útočnou, tak i obrannou činnost v noci i při omezené viditelnosti. Vzdálenost účinnosti nočních zaměřovačů odpovídá vzdálenosti činnosti systémů zbraní. Tempa útoku vojsk v noci se musí přibližovat k denním. Proto hlavní principy taktiky a operačního umění si uchovávají svůj význam i při činnosti v noci.

Všechny svazky a útvary různých druhů ozbrojených sil jsou schopny účinným způsobem vést boj a manévrovat palbou v noci. Bude to tak možné jen za účinného výcviku vojsk v podmínkách omezené viditelnosti. Iniciativní a smělý velitel, který využívá předností noční tmy, může vždy dosahovat vítězství menšími silami.